

— Дейирләр ки, кәндән кәлмисән, енә гайыт кәндә. Мән дә дейирәм ки, ләләшиниз беш ил бундан габагкы Әбиш Мәмишов дейил, әлимдә дипломум, али тәһсилли мүтәхәссис, сөз дә верибләр ки, шәһәрдә ишә дүзәлт-синләр, даһа мәним кәнддә нә ишим?

К И Р П И

Нейф, нейф ки, Үзейир бэй саг дейил. О, саг олсайды өз догма шәһәри Шушада баш вермиш бир һадисә һаггында ени бир мусигили комедия язарды. Бу ени әсәрин бир чох чәһәтдән «О олмасын, бу олсун» бәһзәйчәһини чәсәрәтлә сөйләмәк олар. «О олмасын, бу олсун»да гоча Мәшәди Ибад чаван бир гызә эвләнмәк истәйир. Бу ени әсәрдә исә чаван бир гыз гоча кишини (даһа догрусун кишини йох, кишини вар-дөвләтини) элинә кечирмәйә чалышыр.

Көһнә комедияда Рүстәм бэй үзүнү гызы Күлназ ханыма тутуб ойна-ойна өз мәшһур маһнысыны охурду. Тәзә комедияда да шушалы Әйюб бэй Әлиев ойна-ойна ичәрийә даһил олдү: вә гызы Мәһлуғә ханыма үзүнү тутуб охудү:

- Гызым сәнә яйлыг алым,
- Ал дәдә, гурбанын олум.
- Гызым сәнә туман алым,
- Ал дәдә, гурбанын олум.
- Гызым сәнә... гызым сәнә, ата тапым
- Йох дәдә, гурбанын олум!
- Йох, дәдә, гурбанын олум.

Гызын бу чүр чавабындан Әйюб бэй лап Рүстәм бэй кими отағын ортасында донуб галды вә гызыны йола кәтирмәйә чалышды:

— Гызым, йох дейирсэн? Мән сәнә бир ата тапышам ки, дөвләт нә дөвләт, өзү йүз яшында, бирчә гара түк йох көз-гашында, бир аягы бу дүняда, бир аягы о дүняда.

«О олмасын, бу олсун»да гуллуғчу Сәнәм Рүстәм бэйә этираз этдийи кими, Әйюб бэйин арвады Зәһра ханым да әринин фикрилә разылашмады.

— Ай киши, дәли олмамасын ки? Бизә нә олуб көзәл, көйчәк гызымыз, мадмазел Мәһлуғәни өзүмүздән айырыб әнтәр бир кишини эвинә кәндәрәк?

Әйюб бэй Зәһра ханымның бу авамлыгына гәһгәһә чәкиб күлдү.

— Бурада дейибләр ки, ағына кечә ямайым, ай арвад! Сәннин фикринчә мән көзүмүн ағы-гарасы гызымдан әл чәкмишәм? Белә баша дүш э... Мән гызымызы Мәшәди Абыш бэй Новрузова вәрәсә этмәк истәйирәм. Бэй өлсә дә, галса да ону гызылыға көтүркөлидир. Абыш бэйин вәрәсәси йохдур. Өзү дә йорган-дөшәкдәдир, кәләйимиз баш тутса, киши өлән кими бүтүн мал-дөвләтә саһиб оларыг.

Әйюб Әлиевлә Зәһра Әлиева чох дейишдиләр. Киши дейирди ки, Абыш бэйин һай-һайы кедиб, вай-вайы галыб, «дә'вәтнамәсини» чохдан алыб, букүн-сабаһлыгдыр, гой һәрдәнбир гызымыз кедиб она дәйсин, арвад дейирди ки, мән о чүр кишиләри яхшы таныйырам, мүр-

дәшир юмушларын үзү бәрк олур. Мән гызымызын гочанын назы илә ойнамасына разы ола билмәрәм.

Әйюб Әлиев көһнә юрист иди. О, һәтта ингилабдан габаг мәнхәмәләрдә ишләмиш, сач вә саггалыны әдлийә органларында ағартмыш, мин чүр долашыг ишә дүшүб чыхмышды. Башладыгы иши удачагына архайын иди. О, нәһайәт арвадыны сакитләшдирди:

— Яхшы, разыям,— деди.— Гыз Абыш бэйин эвинә тез-тез кетмәсин, һәфтәдә, лап айда бир дөфә баш чәксә кифайәтдир. Бизә лазымдыр ки, гоншулар гызын Абыш бэйин гапысындан кириб чыхдыгыны көрсүнләр. Сонра мәнхәмәлә шәһид дурадрлар. Киши өзү гәбирдән хортдәйиб кәләси дейил ки!

Көзләнилән «хошбәхт күн» лап тез кәлиб чыхды. Абыш бэй өлдү. Онун чәназәсинин даһинча Мәһлуғә ағлая-ағлая кедирди.

— Вай, накам өлән атам вай!

Чәназәнин даһинча кедәнләрин ичәрисиндә Әйюб бэйин вә Зәһра ханымның да яныгы һөнкүртүсү эшидилдирди:

— Вай, гызымызы етим гоян Абыш бэй, вай үрәйимизә даг чәкиб кедән Абыш бэй!..

Чәназәни басдырыб эвә гайытдылар. Әйюб бэйин вә Зәһра ханымның һесабына көрә инди Мәһлуғә Абыш бэйин еканә вәрәсәси иди. Эһсан ейиләндән сонра һамы чыхыб кетмәли, эв вә бүтүн мал-дөвләт Мәһлуғәйә галмалы иди. Анчаг белә олмады.

Мәһлуғә ичәрийә кирәндә бир башга гадын габага ериди вә бу ики нәфәр арасында енә лап «О олмасын, бу олсун»да Сәрвәрлә Мәшәди Ибадын дейишмәсинә бәһзәйән сөһбәт баш верди.

— Ай гыз, сән кимсән вә бурада нә эдирсэн?

— Мән? Мән Абыш бэйин вәрәсәси— дейә Мәһлуғә чаваб верди вә о да сорушду:

— Бәс сән кимсән?

— Мән? Мән дә Абыш бэйин вәрәсәси, онун догмача гардашы гызы Фирәнкиз Новрузова. Әйюб бэй вә Зәһра ханым гызларына көмөк чыхдылар:

— Нә бош-бош данышырсан, ай гыз? Абыш бэйин бирчә вәрәсәси вар. О да бизим гызымыз Мәһлуғәдир. Рәһмәтлийин ганыны о дүняла хараб эләмәйин. Сәнә һеч бир шей чатмаз. Чых байыра!

— Сиз чыхын байыра! Мал-дөвләт мәнә чатыр, элимдә вәсийәтнамәм вар.

— Бизи вәсийәтнамә илә горхутма! Сән Абыш бэйин гардашы гызысан, Мәһлуғә онун догмача гызлыгыдыр.

«О олмасын, бу олсун»да гызын ики нами-

зәди чыхдыгы кими, ени комедияда да бәйин ики вәрәсәси чыхды вә бу вәрәсәләр арасында чәкишмә башлады. Новрузова өз һаггыны өзү мүдафиә эдирди вә элиндә эмиси Абыш бэй тәрәфиндән язылмыш вәсийәтнамә варды. Мәһлуғә Әлиева исә он үч яшында иди, һәлә һәддибулуға чатмамышды. Буна көрә дә «саһибсиз галмыш етимә» онун догмача атасы Әйюб бэй гәйюмлуғ эдир вә иши бу мәнхәмәдән о мәнхәмәйә верирди.

Ишә әввәлчә Шуша халг мәнхәмәсиндә бахдылар. Сонра иш Лачын халг мәнхәмәсинә көчүрүлдү. Сонра Дағлыг Гарабаг вилайәт мәнхәмәси вә Бақыда Чапаридзе район 2-чи даира халг мәнхәмәси бу ишлә мәшһулу олдү. Сонра иш кедиб Азәрбайжан ССР Али мәнхәмәсинә чыхды вә нәһайәт иш Москвада ССРИ Али мәнхәмәсинин мүлки ишләр үзрә Коллекиясында динләниб тәсдиғ олунду ки, Мәһлуғә Әлиеванын өз ата-анасы ола-ола Абыш бэй тәрәфиндән гызлыға көтүрүлмәси аглабатан иш дейил вә элиндә вәсийәтнамә олдуғу үчүн мал Фирәнкиз Новрузова чатмалыдыр.

Көһнә юрист Әйюб Әлиев исә мәнхәмәләрин һеч бирини һөкмү ганә этмир. О, беш илдән бәри бүтүн һөкмләри говлуға йығараг «етим гызын» имзасилә мүхтәлиф тәшкиләтләра әризә язмагада давам эдир вә она әризә-базлыгдан әл чәкмәйи мәсләһәт көрәнләрә дейир:

— Өлмүшдү Әйюб бэй, гырх илин юристи олсун, иши удузсун? Абыш бэйи гәбирдән дик галдырарам, онун нә ихтияры варды, мәнним гызым дура-дура малыны өз гоһумуна вәсийәт этсин?

«О олмасын, бу олсун» мусигили комедиясынын ахыры хорла гуртарыр. Хор Мәшәди Ибада тәсәлли вериб, өз севкилисинә чатдыгына көрә Сәрвәри табрик эдир. Тәзә комедияны да хорла гуртармағ олар. Әйюб бэйин беш илдән бәри авара этдийи мәнхәмә сәдрләри, ичласчылар, шәһидләр сәс-сәсә вериб белә бир маһны охуя биләр:

- Абрын олсун, ай киши,
- Бәсдир узатдын иши!
- Будур сөзүмүз сәнә:
- Чыхма һалдан, Әйюб бэй!
- Лап эчәб олду чыхды,
- Элин малдан Әйюб бэй.

ЭВӘЗ САДЫГ.

КӨЧӨРИ ГУШЛАР

Пайыз вахты ағачлар ярпагыны төкәндә дурна, газ, һачылейләк вә башга гушлар учуб кедир исти өлкәләрә. Анчаг бу гушларын бир нәчиб хасийәти вар ки, яз кәлиб һавалар истиләшән кими гайыдырлар өз вәтәнләринә.

Лакин бир нөв көчәри гушлар да вардыр ки, учуб өзләринә исти бир юва тапан кими һарадан кәлдикләрини тамам-камал яддан чыхарырлар...

Кечәк әсл мәтләбә.

Бәрдә районундакы Нәриманов адына колхозун сәдри һасиловун янында гуш ады чәкәндә дейир:

— Гардаш, дәрдим тәзәләмә! Ишин-күчүн бу гызғын чагында дүз он дөрд нәфәр колхозчу учар гуш олуб чыхыб кәнддән. һеч көрдүм дейән йохдур.

Сорушанда ки, онлар һара кедибләр, һасилов дейир:

— Алты нәфәри тикинти-гурашдырма идарәсинә ишә кириб. Икиси Мейдиханлы МТС-дә өзүнә ер эләйиб. Икиси гыздырма элейһинә стансияда башыны кирләйир. Бириси комунхозда, хуласә нә дейим...

— Бәс сиздән ичазәсиз онлар нә тәһәр ишә дүзәлибләр?

Һасилов яныгы-яныгы аһ чәкиб дейир:

— Ону кет бизим кәнд Совети сәдримиз Әһмәдовдан соруш. Залым оғлу, колхоздан га-чанларын һәрәсинә бир арайыш вериб ки, «бу адам истәдийи ердә ишә кирә биләр». Инди һансы идарәнин мүдиринә ағыз ачырамса, кәнд Совети сәдринин вердийи мөһүрлү арайыш көстәрир. Дейир өзүнүз бурахмысыныз, мән дә ишә көтүрмүшәм. Хуласә, памбыг бир тәрәфдән, тахыл бир тәрәфдән, от чалыны бир тәрәфдән... галмышам мат-мәттәл...

Әмин МАНМУДОВ.

Рәссам З. КӘРИМБӘЙЛИ

— Нийә белә сөкүрләр?
— Тәзә эвә көчүрләр.

КОЛХОЗ СӘДРИ:—Бах, буна нә демишәм. Асфалтын ғырағынданы памбығы яхшы бечәрмесиниз. Онсуз да комиссиялар узаға кедәси дейил.

Мишарын дили олсайды

Мишарын дили олмас, буну сиз дә билирсиниз, мән дә. Амма чох тәссүф, каш о механики мишарын да дили олайды... О заман о, өз дәрдини данышар вә дейәрди ки:

«Мәни вә тай-тушларымы машингайырма заводундан Азәрбайчан ерли сәнае тәһизат-сатыш идарәсинин Бақы шәһәриндәки базасына кәтирән ишчиләр севиңдиләр. Өз гулагларымла эшитдим. Мүдир Дяконов мәни мүнәвиннә көстәриб деди:

— Бунлары бирчә күндә базада сахламаг ярамаз! Район сәнае комбинатларынын көзү йолдадыр...

Сонра назирликдән наряд дейилән бир кағыз кәлди; она әсасән бизи пәрән-пәрән салдылар. һәрәни бир района, мәни дә Саяна көндәрдиләр...

Мәни кечән илин май айында Саян район сәнае комбинатынын һәйәтиндә һасарын диндә гоһнда буранын мүдирини, мүнәндисини, мүнәсиби кәлиб бахдылар, данышдылар вә гәра-ра кәлдиләр ки, «гурашдырыб ишә салмаг ла-зымдыр». Мүдир мүнәндисдән сорушду:

— Буну ишә салмаг үчүн нә лазимдыр?

— Пул. Кәрәк назирлик механики мишары гурмаг үчүн бизә пул версин.

Мүнәсиб дә мүнәндисин сөзүнү тәсдиг эләди.

— Доғру буюрурсунуз, амма бу илки сме-тада мишар гурмаг пулу нәзәрдә тутулмамыш-дыр. Назирлик бу иши 1956-чы илә сахлайыб.

Онлар кетдиләр, мән исә дүз бир ай күнә-шин, аязын габағында галдым. Бир ахшам кү-лөк, выйылысы мәни юхудан оятды, сонра бәрк яғыш яғды, мән языг иликлеримә гәдәр исландым, о күндән дә титрәтмә-ғыздырма артды, башладым пасланмаға.

...Саяна кәлишимиздән он ай он күн ке-чәндән сонра, күн һаяндан чыхдыса, бир дәс-тә адам яныма кәлиб мәнә бахмаға вә ора-бурамы әлләшдирмәйә башлады. Онларын да-нышыглары мәни севиңдирди, ерли сәнае назирини Сәлиһ Гасымов йолдаш шәхсән гайғы-ма галараг, мәни саянлыларын әлиндән алыб астаралылар вердирди. Назир Саяна көндәр-дийи әмрдә язырды ки: «Мәләмәзини малы-ны ейрәләр, сиз ки, механики мишарын әһ-мийәтини билмәдиниз, верин Астара комби-натына!»

Саяндакы комбинатын мүнәсиби әтираз эдиб деди ки, бизим бурада тәгсиримиз йох-

дур, өзләри гурашдырма пулу вермәдиләр, ин-ди наһаг ерә бизи данлайырлар.

Мүдир она ачығланды:

— Ай гардаш, назирлә назирлик эләмәй-чәксән ки, языблар вер Астарая, борчумуз әмәл эләмәкдир. Өзләри биләр, гисмәтдән ар-тыг емәк олмас.

ЕРЛӘРИНИ ДӘЙИШИР

Чаггал илә түлкүнү чағыртдырыб чанавар, Дейир: «Саһибсиз кәзир, билин, газлар, тоюглар. Башчы тәйин әдирәм онлара бүкүн сизи, Алын, бу да әмриниз, тутун ерлериниз!». Түлкү өзүнү атыр тоюгларын янына, Чаггал исә дарашыр көк газларын чанына. һазыр емәк, нә демәк... Сөкүр достлар, көкәлир, Чанаварын да пайы вахты-вахтында кәлир. Эшитдикчә ерләрдән шикәйти чанавар, Көздән пәрдә асмагчы, верир белә бир гәрар. Инди түлкүнү салыр о газларын чанына, Чаггалы да өтүрүр тоюгларын янына. Беләликлә достларын дәйишир тез-тез ери, Лакин ериндә галыр көһнә хасийәтләри.

Б. МӘММӘДОВ

Бир һәфтәдән сонра һәйәтдә автомашын ку-рултусу эшиңилди, Астарадан мәни апармаға кәлишиңдиләр. Амма саянлылар вермәдиләр, дедиләр: биз бу ишә ийирми беш мин манат мая гоймушуг, о пуллари бизим һесабымыза көчүрүн, сонра мал сизинкидир.

Астарадан кәләнләр назирликдә отуранла-рын далысынча килейләнмәйә башладылар. һәмишә чий иш тутан план вә малийә ше-бәсинин мүдирини Нижикин вә әсаслы тикинти ше'бәсинин мүдирини Бабаевин үнванына чүр-бәчүр гәлиз сөзләр дедиләр вә әлләри этәк-ләриндән узун кери гайытдылар.

Сонралар енә Астарадан әлчиләр кәлиб Сал-яндакы комбинатын мүдирини инандырдылар ки:

— Мишары апармаг үчүн сизә верәчәйимиз ийирми беш мин манат пулу он беш мин манатыны икинчи кварталын, он мин мана-тыны да үчүнчү кварталын планына салыб-лар. Көзләйини, кварталлар кәлиб өтсүн, на-зирлик пулу бизим һесабымыза кечирсин, биз дә сизә вериб әманәтимизи апарар, я да нис-йә верин.

Саянлылар «нисйә, кирмәз кисәйә» дейиб мәни еримдән дәбәртмәйә гоймадылар.

Онлар бу сөһбәтләри эләйән заман мәним һай-һайым кеңиб, вай-вайым галмышды... Сал-яна кәлишимин дүз бир или тамам оlanda шейтанын гычы сынды, мәни палчыгын ичә-рисиндән чыхарыб машина йүкләдиләр. Бу дәфә дә мә'лум олду ки, мәним бә'зи һиссә-ләрим чатышмыр. Электромоторуму, динамо-му, гайышымы нә гәдәр ахтардыларса, та-пылмады. Бир аздан сонра мә'лум олду ки, идарәдә дә техники паспортуму итирибләр. Чәнә-боғаз башланды, астаралылар чох деди, саянлылар аз эшитди, далашдылар, воруш-дулар, сакит олдулар вә мәни Астарая апар-дылар.

...Инди бир айдыр ки, Астара район сәнае комбинатынын һәйәтиндә һасарын диндә-йәм. Бунлар да мәни гурашдырмаг үчүн пул ахтарырлар. Горхурам енә назирлигә язалар, о да пул әһвалатыны 1957-чи илин планына сала... Эһ... һәләлик әһвалым чох пәришан-дыр. һеч билмирәм ки, мәни гурашдырсалар иш көрә биләчәйәм, я йох?..»

...Чох тәссүф ки, мишарын дили йохдур. Әкәр олсайды о, һәлә чох шейләр данышар-ды...

Ч. АСЛАНОҒЛУ.

Һәр бир охучу юхарыдакы шәкилә бахан кими рэссамымызын нә демәк истәдийини баша дүшәчәк.

Үзләрдәки севинч вә һэйәчәндән, әлләрдәки һәдийәләрдән айдын көрүнүр ки, бурада сәмими достларын көрүшү тәсвир әдилмишдир. Бу көрүшә һәр кәс өз совгаты илә кәлмишдир. Эл мәсәлидир дейәрләр: «Дост мәни яд әләсин бир чүрүк һел илә...». Лакин бурадакы һәдийәләр чүрүк һел дейил, инсаны һейран әдән сәнәт әсәри, йүксәк спорт нүмунәси вә зәһмәт мәһсулулар.

Шәкәлә бахаркән инсан санки дүня халгларынын, миллионларла адамын бу көрүшү алгышладығыны эшидир вә үрәк тамамламаг олар.

Бөйүк рус шаири Пушкин вахтилә демишди: «Бүтүн байраглар бизә гонаг кәлир». Шаирин бу сөзләрини «Бизим байраглар да һәр ерә гонаг кедир» фикрилә тамамламаг олар.

Инди дүнянын һәр тәрәфиндә спорт мейданлары, шаһмат мизләри, театр сәһнәләри, концерт заллары вә сәркиләрдә совет байрағы әсир. Бүтүн дүня бу байрағын сүлһ вә достлуг байрағы олдуғуна мөһкәм инаныр.

Совет шаһматчысы атыны миниб «дөйүш» мейданына кирмишдир. Франсалы гылынч ойнадан да онун гаршысында мөһкәм даянмышдыр. Он-

ларын оюну һәр кәсин гәләбәсилә гуртарырса гуртарсын, һәр һалда достлугун тәнтәнәси илә баша чатачагдыр.

Ортада сүзәнләр «Берйозка» рәгс ансамблынын гызларыдыр, онлар дүнянын чох шәһәрләриндә олмуш вә көзәл рәгс этдикләри үчүн алгышланмышлар. Онларын башы ойнамаға гызышдығындан башларынын үстүндән, Москвадан Стокһолма сычраян атлыны көрмүрләр. Онлара Совет пәһливаны илә Иран пәһливанынын күләшмәси дә мане ола билмир. Гызлар билирләр ки, бу күләш сүлһүн хейринәдир, достлугун даһа да мөһкәмләнмәсинә сәбәб олачагдыр. Буна көрә дә онлар өз шән рәгсләрини давам әтдирирләр.

Бу тәрәфдән дә совет рэссамы, совет язычысы вә совет журналисти фырча вә гәләмләри әлиндә харичдәки достларынын янына гонаг кедирләр. Онлар бу «силаһларын» күчү илә сүлһ тәрәфдарларынын үрәк арзуларыны тәрәннүм әдән әсәрләр ярадачаг вә халглар достлугуна хидмәт көстәрәчәкләр.

Совет футболчусу илә совет хоккейчиси нә бәрәдә исә чох чидди сөһбәт эдирләр. Йәгин онлар вурачаглары топлар һаггында дүшүнүрләр. Хоккейчи бу сәфәрдән дүня вә Авропа чемпиону ады

алыб гайыдачағына шүһә әтмир. Футболчунун көзләри достундадырса, фикри башга ердәдир. О, бу саат рәгибләринин гапысына достмәсына вурачағы топлары сайыр. Анчаг о, өз гапысына вуручаг топлар һаггында дүшүнүр. Оюн заманы һәр ики тәрәф топ вурачагдыр, оюн исә достлуг, гардашлыгы даһа да мөһкәмләдәчәкдир.

Харичә кедән гонагларын ичәрисиндә гонаглыгдан гайыдан да вардыр. Бу да бөйүк рэссам Рембрандтдыр. О, чохдандыр ки, Совет Иттифакында гонаг галмышды. Инди өз әвинә, Дрезденә гайыдыр. Бахышларындан көрүнүр ки, гонаг галдығы илләр онун үчүн чох яхшы кечмишдир.

Һәрби кәмиләр белә халглар арасындакы достлуг вә мөһрибанлыг көрүшләрини көрдүкдә өз һәрби вәзифәләрини унудур, сүлһә вә достлуга хидмәт эдирләр. Инкилис һәрби кәмисиндән кәлән мусиги сәсләри Совет матросуну вәдә кәтирмишдир, гармонда чалынан һава онун сүмүкләринә дүшүмүшдүр, һәвәс вә һәрарәтлә рәгс эдир.

Бу достлуг йүрүшүндә һәким артистдән, аграном алимдән, кино ишчиси балыгчыдан керн галмаг истәмир. Һәр кәс өз мәһарәт вә мәһсулуну Авропа вә Океанын о бири саһилиндәки достлары гаршысында нүмайиш әтдирир.

«TU-104» реактив сәрнинин тәйярәси Москва илә

Лондон арасында илдырым сүр'этилэ учур. Она чатмаг чэтиндир. О достлуг арзусу илэ учанларын һамасыны өтүб кечир. Нэтта Чили вэ Аркентина учан Леонид Коганын скрипкасынын сәси «ТУ-104» тәйярәсинэ чата билмир. Чүнки бу тәйярә сәсдән даһа ити учур. Мусиги тәрәнэләриндән руһланан совет балериналары ағ ганадлы көйәрчинләр кими мави көйдә сүзүб алгыш сәсләрини даһа да күчләндириләр.

Харичи өлкәләрдән кәлән гонаглар да чалышырлар ки, совет сәнәткарларындан кери галмасынлар. Эрәб футболчусу топуну бизим гапымыздан кечирмәйә чалышыр. Биз онун кәлишинә шадыг. Гапыларымыз тәмиз үрәкли гонагларын үзүнә ачыгдыр. Анчаг онларын топларынын гапымыздан кечмәсинә дейәсэн футболчуларымыз разы ола билмәйәчкәләр.

Һиндли достлар ики фил баласы һәдийә кәтирмишләр. Достлугумуз күндән күнә артыб бөйүдүйү кими, бу фил балалары да бөйүйәчкәләр.

Америкалы фермер яхшы билир ки, Совет Иттифагында гаргыдалы экиннә бөйүк эһәмийәт верилер. Буна көрә дә о, портфелини ағзына кими гибрид гаргыдалы илэ долдуруб кәлмишдир.

Сонра европалы алимләр, инсан сәһһәтинә хидмәт эдән һәкимләр, Африка тәләбәләри, харичи журналистләр кәлирләр.

Америкалы штангчы галдыра биләчәйи агырылыгын һамасыны чийиннә алыб кәлмишдир. Чин сиркиннн жонглиору да өз узун аяглары илэ ериһир, онун ардынча инкилис драм театры дәстәси өз истәдадыны көстөрмәйә кәлир.

Ирәлидәки һамлетдир. О, «Яшамалы вә я өлмәли» фәлсәфәси үзәриндә бир дә дәриндән дүшүнәндән сонра: «Яшамалы, һәм дә Совет Иттифагы илэ мөһкәм дост олараг яшамалы»—дейә Москва кәлмишдир. О, бурада чох мөһрибан вә сәмими гаршыландыгыны көрәрәк сәһв этмәдйинә инанмышдыр.

Фәзалары симфонияларын аһәнкдар сәси илэ яран Америка скрипкачысы Исаак Стерн вә вяналы актриса Вилма Липпин онлары мөһрибанча гаршылаан совет адамларына тәрәф учурлар.

Биз көзәл чалгы сәсләри, хош нәгмәләр эшидирик. Бу мусиги ноталары сөз йох ки, бир аз бундан эввәл эшидилән дипломатик ноталардан көзәл вә көнүл ачандыр.

Гой бу мусиги ноталарынын сайы чоһалсын, достлуг вә гардашыг маһнылары дүнянын һәр ериндә даһа чох эшидилсин.

БӘСЛӘСӘН АТЛАС ОЛАР...

Әскәр Рзаевин кабинетинин гапысы чырылдайыб бир балача араланды. Гапыда көдәкбөй бир киши көрүндү. О, эйнәйини дүзәлдиб ичәри бахды вә тез башыны кери чәкди.

— Буюр, буюр ичәри, йолдаш Гасымов, нийә кери чәкилирсән?

Гасымов үрәкләнди, шапкасыны чыхарыб кабинетә кирди вә бойуну бөкүб мәзлум-мәзлум сәдрин үзүнә бахды.

— Олар?

— Сәндән нә әчәб, ай Гасымов? Буюр!

— Буюрмаячагам, әрз эдәчәйәм,—дейә Гасымов сүртүлүб бозармыш көһнә портфелини ачыб бир йыгын кағыз чыхарды.

— Ичазә верирсиниз, охуюм?

— Оху, оху!

Гасымов эйнәйини бурнуна кечириб охумага башлады.

— Он сәккиз ат йәһәрләри илэ, бир тачанка бир чүт эшшәйи илэ, миник вә йүк автомашиналары пакрышкалары илэ, бир дәнә екә самавар стәкан-нәлбәкиси илэ, кабаб мангалы шишләрилә, хейли мигдарда стол, күрсү, бир эдәд дә инвентар китабы алтынын имзасы илэ Чәми-чүмләтаны һөкүмәт гиймәтилә 160 мин манатлыг эшядыр.

Әскәр тәәччүблә бахыб сорушду:

— Бу нәдир? Чәниз сияһисидир?

Гасымов пыгылдайыб күлдү:

— Хейр, әрз олсун ки, чәниз сияһиси дейил. 1954-чү илдә Ағдам район ичрайийә комитәсинин кәнд тәсәррүфаты шө'бәси ләгв олунмушдур. О заман сиз шө'бәнин мүддир, мән дә мүһасибидим. О вахтдан индийә гәдәр бу инвентарлар асылыб галыб икмизин аягында, юхарыдан да дейирләр кәрәк тәһвил верәк. Инди кәлмишәм ки, көрүм фикрин нәдир?

Әскәр Рзаев бир сияһиә бахды, бир дә мүһасибин үзүнә, дәрин бир аһ чәкиб деди:

— Нәлә сәбр элә!

Гасымов дурухду, о, бир гәдәр тәәччүблә Әскәрин үзүнә бахыб һирслә деди:

— Хейр, йолдаш Рзаев, даһа сәбр касам долуб дашыр, он сәккиз дәнә тоюгун итсәйди дүняны дагыдардын. Һөкүмәтин он сәккиз йәһәрли атыны ики илдир вермисән айры-айры шәхсләрә о гәдәр чапыблар ки, ябыя дөнүб. Сабаһ бунун ағрысыны сәнинлә бирликдә мән дә чәкәчәйәм.

Әскәр Рзаев вәзийәтини позмадан мүһасибиди сәкит этмәйә башлады.

— Сәбр элә, ай йолдаш Гасымов! Бу саат онун һагг-һесабыны тәләб эдән ки, йохдур. Даһа нийә әл-аяга дүшүрсән? Бир аз да сәбр элә көрәк далы нә олур.

Гасымов аяга галды, шапкасыны башына гоюб портфелини голтугуна вурду. Бир-ики аддым кедиб сонра енә кери дөндү.

— Ахы нә гәдәр сәбр эләйәк, йолдаш сәдр?! Бу гәдәр шейләри тәһвил вермәмишдән сәни кәтириб бөйүк бир колхоза сәдр гоюблар. Мән исә олмушам бу инвентарын аварасы; ахы мәнним балаларым вар...

Рзаев элини онун чийиннә гойду вә енә дә мүлайим бир сәслә деди:

— Сәбр элә! Аталар дейиб ки, сәбр илэ һалва бишәр әй гора сәндән, бәсләсән атлас олар тут ярпагындан.

Илләр кечир, айлар доланыр. Гасымов сәбр эдир, Рзаев тәсәлли верир, нә һалва бишир, нә дә атлас эмәлә кәлир. Анчаг дөвләтин йүз алтымыш мин манатлыг эмлакы ара ердә дагылыб кедир...

А. АҒДАМЛЫ.

Бэйлэр Хачатурович Акоюны Сумгайыт шәһәриндә халг мәһкәмәсинә халг ичласчысы сечдиләр. Көрүнүр о, эввәлдән халг ичласчысынын нә олдуғуну вә нә кими вәзифә дашыдығыны билирди. Чүнки Бэйләр Хачатурович Азәрбайчан Дөвләт Университетинин гияби һүгүг факултәсиндә охуюр. Бу о демәкдир ки, һүгүг элмәрини беш бармағы кими билир. Мәһкәмә ишини камил өйрәнир, бундан эләвә киши нечә илдири ки, мäs'ул вәзифәләрдә ишләмәклә бәзи ганун-гайдалара да бәләддир.

Бэйләр Хачатуровичин бир хасийәтини дә дейим ки, чох дирибаш, итикөз, элдән зирәк вә бир балача да тамаһкар адамдыр. Шабалытдан яг чыхарар, юмуртадан юн гырхар, эн хырда бир ишә көндәрсән эвә чибидолу гайыдар.

Дүздүр, арвады Кнарик Бахшиевна биринчи күнләр әрни чох данламышды. «Сечилирдин бары мәһкәмә сәдри сечиләйдин, прокурор тә'йин олунайдын.—демишди.—Халг ичласчысы олмагла чибимизә нә кирәчәк? Мәкәр эшитмәмишсән ки, эл үчүн аглаян көзсүз галар?»

Бэйләр Хачатурович Акоюн арвадыны баша салмыш, «неч үрәйини гысма.—демишди.—Сән ки, мән и яхшы таныйрсән? Бахма халг ичласчысы олмағыма, мән эл үчүн йох, өзүм үчүн күн аглаячагам. Мәнә дә Бэйләр дейәрләр».

Бэйләр Хачатурович халг ичласчысы сечиләндән сонра Сумгайытда йол кәсән, чибә кирән, дөвләт эмлакына гәсд эдән адамлар онун янына кәләр, дәрләринә ондан дәрман истәр вә наүмид гайытмаздылар. һәр һалда дәрман алмага кәләнләрин дә өзләринә көрә ганачаглары вар... Онлар Бэйләр Хачатуровичин ушагларынын янына неч вахт элибаш кәлмәздиләр. (О, элбәттә буну рүшвәт һесаб әтмирди). Беш миндән, үч миндән, ики миндән, кимин күчү нәйә чатырса кәтирәр, халг ичласчысынын арвады Кнарик Бахшиевна верәрди.

Кнарики алдатмаг чәтиндир, чүнки онун һагг-һесабдан башы чох яхшы чыхыр. О, Сумгайыт шәһәриндәки бир нөмрәли мәктәбин риязйят мұәллиминдир, ушаглара һесабдан дәрәс дейир, өзү дә партиянын үзвүдүр.

Кнарик Бахшиевна нәинки өз ихтисасы олан риязйияты яхшы билдири, һәлә десән мал сечмәкдә, хәз бәйәнмәкдә дә маһирдир. Әкәр Бэйләр Хачатуровичә рүшвәт вермәк истәйән пул дүзәлдә билмәсә, мал тәклиф эдәрди. О заман Кнарик Бахшиевна кедиб мала бахар, бәйәнсә көтүрәр, бәйәнмәсә агзыны бүзүб кери гайыдарды.

Бир күн Сумгайыт заводунун ишчиләриндән Тамара Навичихина илә һәмин заводун һесабдары Нина Гәлякова дөвләтин 14,800 манат пулуну оғурладылар. Иш мәһкәмәйә вериләндә Тамаранын әри Уваров илә Нинанын атасы Гәляков халг ичласчысы Акоюнын янына кәлдиләр.

— Дүздүр, Тамара илә Нина дөвләтин пулуну оғурлайылар. Анчаг кәрәк бизә көмәк әдәсиниз!—дейә Уваров кағыза бүкүлү пуллары столун үстүнә гойду.—дәрд миндир. Ики минини Нинанын атасы кәтириб ки, гызыны бурахдырасан, ики минини дә мән гоймушам ки, Тамаранын яхасыны бу ишдән кәнара чәкәсән.

Бэйләр Хачатурович Акоюв бир пула бахды, бир пулу кәтирәнләрә, элини стола чырпараг гышгырмага башлады:

— Сиз мәнә нә һесаб эдирсиниз?.. Мәкәр мән диләнчийәм, мән йолчуям?..

Рүшвәт кәтирәнләр горхуя дүшдүләр, элә күман эләдиләр ки, куя Акоюн чох намуслу вә вичданлы адамдыр, она рүшвәт тәклиф әтдикләринә көрә өзүнү тәһгир олунмуш һесаб әдир. Онлар титрәйә-титрәйә кери чәкилдиләр вә ялвармаг истәйәндә, Акоюн бармагларынын онуну да онларын көзүнүн габағында ойнатды.

— Бу нечәдир? Дейин көрүм нечәдир?

Уваровла Гәляков Акоюнын бармагларына бахыб бир сәслә дедиләр:

— Он!..

— һә, онда кедин өз ишинизи билин!.. Он мин кәтирәрсиниз данышарыг...

Баягдан титрәмәйә башлаян миннәтчиләрин рәнки-руһу үстүнә кәлди. Онлар севиндикләриндән күлдүләр, анчаг нә олдуса бирдән фикрә кетдиләр, Акоюнын риязйиятчы арвады Кнарик о саат баша дүшдү ки, йәгин бунларын пуллары аздыр, чәлд онларын көмәйинә чатды.

— Әйб әтмәз, пулунуз дүзәлмирсә, мал верин!.. Тамаранын көзәл шубасы вар иди, көрүшдүм, гәлан пулун әвәзинә ону көтүрәрик.

Тамаранын әри Уваров бу тәклифә разы олду. Анчаг Кнарик онун гаршысында бир мәсәлә гойду.

— Бир шәртлә ки, шубаны кейиб бахарам, узун олса көдәлткә хәрчини сиз верәчәксиниз.

Уваров бу шәртә дә разы олду. Кнарик кедиб шубаны кейди, айнаын габағында о тәрәфә чеврилди, бу тәрәфә чеврилди, һәр еринә диггәтлә бахандан сонра гашларыны чатыб додагларыны бүздү.

— Йох, чох кейилиб, башга нәйиниз вар? Туфли, ипәк палтар, шляпа... анчаг ени мода илә олсун...

Тамаранын шейләриндән неч бири Кнарикин хошуна кәлмәди.

— Йох, нәгд кәтирәрсиниз!—дейә, Кнарик эвә гайытды.

Эртәси күнү чинайәткарларын әри вә атасы енә дә халг ичласчысы Акоюнын эвинә кәлдиләр, Акоюн өзү эвдә йох иди, кағыз языб гоймушду. Кнарик Бахшиевна кағызы Гәлякова верди вә тапшырды ки, охуяндан сонра чырын, элә кечәр биабыр оларыг!..

— Баш үстә,—дейә Уваровла Гәляков бир тәрәфә чәкилиб Акоюнын мәктубуну охудулар. О азырды:

«Андрей Варламович, чох данышдым, чох чәнә вурдум, он миндән ашагы алмага разылыг вермирдиләр, биртәһәр алты минә разы олдулар, сабаһ доггузун ярысында һәрәниз үч мин кәтирин, ишинизи дүзәлдәк. Анчаг нәгд олсун!..

Сизин Акоюн».

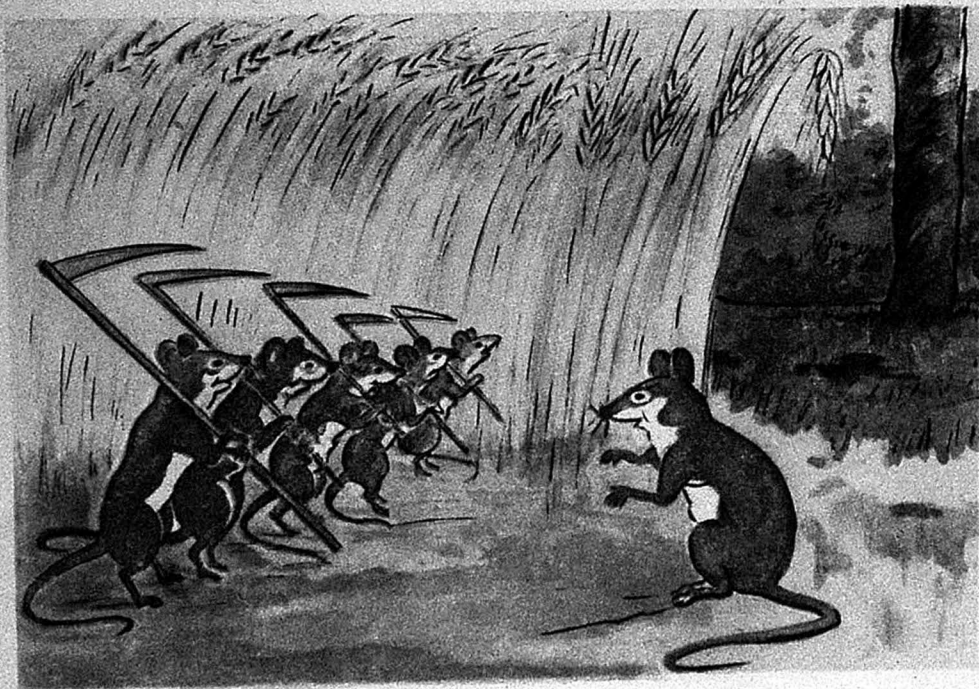
О күнүн ахшамы алты мин манат Акоюнын эвинә кәлди.

Арвады Кнарик ханым пуллары дәчләйиб шкафа гоюраг деди:

— А киши, мән бағышла, сән халг ичласчысы сечиләндә мән дейирдим ки, бу ишдән чибимизә нә кирәчәк. Инди көрүрәм ки, йох, халг ичласчысы олмаг бизә дүшүр, бир учдан элә эвимизә пулду ки, кәлир Ишләримиз белә кетсә тезликлә йүкүмүзү тутарыг.

М. ӘЛИЗАДӘ.

Рәссам Н. ӘЛИЕВ

Колхоз һей'әт идарәси тахыл йыгмага һазырлашана гәдәр сичанларын арасында бичин башланды.

Гысса вә мүхтәсәр

ХӨРӘЙИН ДАДЫ

Масаллылар! Сабир адына багда ерләшән ашханада бишән емәкләрин дадындан шикайәт эләмәйин.

Чүнки, Масаллы РИК-нин сәдр мүавини Әлиев йолдаш белә шикайәтләрдән бирини йохламаг үчүн ашхана кедиб хөрәкләрин дадына бахмыш вә гәрәра кәлмишдир ки: «...Шикайәт әсасән доғру чыхыр...».

Әлбәттә чыхмаз... Ашпаз кимә нә чүр хөрәк вердийини яхшы билир!

КӨЗАЙДЫНЛЫҒЫ

Көзүнүз айдын олсун, ай сумгайытлылар! Бору-прокат заводу мэдәнийәт эвинин драм дәрнәйи үзвләринә хәбәр верин ки, кечән ил бәдни өзфәалийәт олимпиадасында алдыглары мұкафат пуллары бир илдән артыг онлара чатмаса да... батмады.

Бу күнләрдә Бакы шәһәр ичрайиә комитәси мэдәнийәт идарәсиндә карамәтә кәлиб, Киров адына мэдәнийәт вә истираһәт паркынын директоруна язылар ки, һарадан тапырсынызса тапын, мин манат мұкафат пулуну Сумгайытә көндәрин!

Көрәсән бу илки бахышларда мұкафат аланлара һачан көзайдынлығы верәчәйик?!

(Пулун чатыб-чатмамағындан һәлә хәбәр йохдур!).

КҮЛӘК АПАРДЫ...

Бу икынларда әсән шидәтсиз күләк Исмайллы районунун Әһән кәндиндә тикилән тәзә клубун дамыны апармышдыр. (Көрүнүр чох мөһкәм тикибләрниш).

Гейд: Яхшы ки, инди һавалар гураглыгдыр, дәрд гышын дәрдиндир.

НЭДАМЭТ ВЭ ШИКАЙЭТ

[Сабирә нәзирә]

Чатлайыр Ханбачы гәмдән үрәйим,
Эрә кетдим... даша дәйди диләйим.
Гоншулар санды дөнүб бәхтәвәрә
Кетмишәм бир нәфәр инсана эрә.
Икичә мин пул алыр, чүмлэтаны,
Бу нәдир, бәс—дейрәм—даш-баш ханы?
Сөйләйир, «дүз яшайг, дүз доланаг...
Эл ичиндә үзүмүз олсун аг...»
Дейрәм ай киши бир кәл өзүнә,
Бу нә сөздүр, а күл олсун көзүнә.
Чөмчә илә суламазлар дөвәни.
Яхшы ердә авара гойду мәни.
Сән билирсән ки, атам завмагдыр,
Чох замандыр кефимиз лап чагдыр.
Ханбимим фалчы, әмим амбардар,
Дайымын «такси»дә кәлһакәли вар.
Әвимиздә вар иди һәр нә десән,
Торт, рулет, бисквит, гаймаг, нә есән....
Салырам ядыма кәнчлик дәмими,
Артырар дүз бирәмим дәрл-гәмими,
Кеф иди, әш'ә иди һәр саатым,
Эрә кетдим, пуча чыхды һаятым...
Капронун андыра галмыш сөзүнү
Эшидиб көрмәйиб әсла үзүнү,
Шуба алдырмаг үчүн Ханбачы мән,
Чыхырам бир нечә айдыр дәридән.
Сачымы, Тарзаны вурдурсам әкәр,
Ган гаралдар, кечәни сүбһә гәдәр.
О бәйәнмир педикүр әтмәйими,
Рәгсә, я булвара тәк кетмәйими.
Хейрини, шәрини ганмыр бу киши,
Йорулуб бирчә усанмыр бу киши.
Һардаса, МТС-ә шефлик эдир,
Һәфтәдә үччә дәфә кәндә кедир.
Гайыдыр... һей данышыр, дәнк эләйир,
Райкома, МТС-ә зәнк эләйир.
Сөйләйир ки, енә кәлләм орая,
Бу заман сөз салырам мән арая.
Дейрәм ат бу ишин сән дашыны,
Тутмайыр әв атамн даш-башыны.
Фикр эйлә, тәзчә дәйиш сәнәтнини,
Билкинән иззәтнини, һөрмәтнини.
Догма өвләдтәк әзизсән атама,
Дейрәм бари кейиш сән атама.
Мая версин ки, кедәк алверә биз,
Баш вураг айда он-он беш ерә биз.
Апараг Москвая һәр чүрә мал,
Дөвр әдәк шәрг-чәнуб, гәрб-шимал.
Ригая шей апараг, шей кәтирәк,
Сочийә күлли ипәк, шал етирәк.
Дейрәм... чох дейрәм кар әләмир,
Башы батмыш утаныб ар әләмир.
Күн кедир, таб-таваным да кедир,
Үстәлик топ кими чаным да кедир.
Дейрәм, ай киши бәсдир бир утан!
Эр олан ердә көрүм йох олсан!..

ИКИ ШАИР.

Кирпи

КИРПИ ГАРДАШ!

Бакы шәһәриндәки 4 нөмрәли хәстәхана вахтында тәмир олунмур, хәстәләрин рәһабәтлығы үчүн шәраит йохдур.

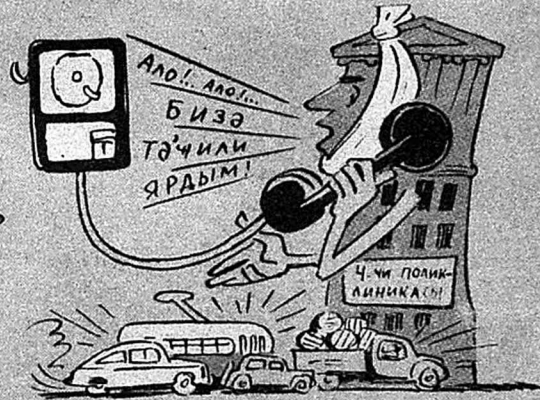
Багча ушагларынын адында

Гардаш!

Ай Кирпи гардаш, сөйләйим сизә,
Хәстәханамыз кәлмәсин көзә.
Су тапылмайыр дүз бир ил тамам,
Учуб төкүлүр, дағылыр һамам.
Һәм дә күчәдә сәс-күй чох олур,
Бу сәсдән хәстә тамам йорулур.
Автомашынар курлайыр кедир,
Кечә вә күндүз бизи дәнк эдир.
Чалыр зәнкини кечир трамвай,
Хәстәләр дейир: «Башым кетди, вай!..»
Демәйин буну биләнләр йохдур,
Бу дәрдимизи биләнләр чохдур...
Кәлиб йохлайыр күндә беш нәфәр,
Йохлама буна әтмәйир әсәр.
Көһнә һамамдыр, енә көһнә тас,
Ай Кирпи гардаш, бу нөгсаны яз!
Һәр кәс охуюб алсын өз пайын!
Саг олун... Бизи сиз унутмайын!..

М. МӘЛИКОВА.

ҺӨРМӘТЛИ КИРПИ!

Азербайжан ССР Шәһәр вә Кәнд Тикинти Назирлийинин Пришиб тикинти идарәсинин рәиси Ә. һачыев ишчиләрлә кобуд рәфтар эдир, шоферләр и тез-тез ишдән чыхарыр, тикинтинин кейфийәтликә фикир вермир.

(Мүхбир мәктубларындан).

Ай һөрмәтли бизим Кирпи,
Сәнә вардыр сөзүм, Кирпи!
Һачыевдән верим хәбәр,
Пришибдә эдир нәләр!..
Күндә йүз әмрә гол чәкир,
Башымызда соған әкир.
«Букун приказ, сабаһ атказ»
Дейәндә ки, белә олмаз,
Гыргын гопур, мейдан гызыр.
Сабаһ енә йүз әмр языр...
Сән да таныйырсан ону.
Белә адам олдуруну,
Ядындан чыхмайыб кәрәк,
Язмышдын сүрәйи көйрәк
Һачыев...», кар әтмәди,
Һәр кәс кәлди бир сөз деди,
Чыхды кетди назирлийә,
«Тез тәдбир көрәрик!»—дейә,
Нә тәдбир вар, нә дә гәрар,
Бош вә'дәдән де, нә чыхар?..
Кәл бир дә яз бу иши сән,
Гуртаркилән чанымызы,
Һачыевин күндә йүз йол,
Яздыгы бош әмрләрдән.

Ф. РӘСУЛОВ.

КИРПИ ДАЙЫ!

Бакы шәһәринин Зевин күчәсиндәки 42 нөмрәли ушаг багчасынын тәмири 4 айда артыгдыр ки, юбандырылыр. Ушагларын чох һиссәси оу сәбәбә көрә багчая кедә билмир. Ворошилов район ичрайийә комитәсиндә тәмирин тез гуртармасы илә марагланмырлар.

(Мүхбир мәктубларындан)

Кирпи дайы, догрусу тәнк-зарә кәлмишик,
Дәрдимизә эйлә сән бари чарә, кәлмишик.

Багчамызын тәмири олмуш узун әһвалат,
Хәишимиз вар сәнә, бу ишдә бир дада чат!
Ятыб юхлаяларә нештәр батыр, тез оят!
Дәрдимизи динләсин, гәлби яра кәлмишик,
Кирпи дайы, догрусу тәнк-зарә кәлмишик.

Әризә языб чох ери әләмишик дәнк-сәр,
Бу ишә бир чарә гыл, йорулмушуг мүхтәсәр,
Сән дә бизим ишләрә тәдбир әтмәсән әкәр,
Шикайәтә биз кедәк сөйлә һара, кәлмишик,
Кирпи дайы, догрусу тәнк-зарә кәлмишик.

Багча ушагларынын адындан

М. ҺҮСЕЙНОВ.

Редактор — Әвәз Садыг Редакция һей'әти: М. Абдуллаев, И. Ахундов, С. Гәдирзаде, К. Казымзаде, С. Мәликов, Г. Мәммәдли, И. Нәчәфеулу, М. Раһим, С. Раһман, С. Рүстәм.

«Коммунист» гәзетинин нәшри. Редакциянын адреси: Бакы, Коммунист күчәси, 11/13. 4-чү гапы, 2-чи мөртөбә. Тел. 2-67-17. Абунә гиймәти: айлығы 3 манат.

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitابخanası

ФГ05356 Сифариш №359 Тиражы 40.000. Кағыз форматы 70x105x4. Чапа имзаланмыш 4/VII-56

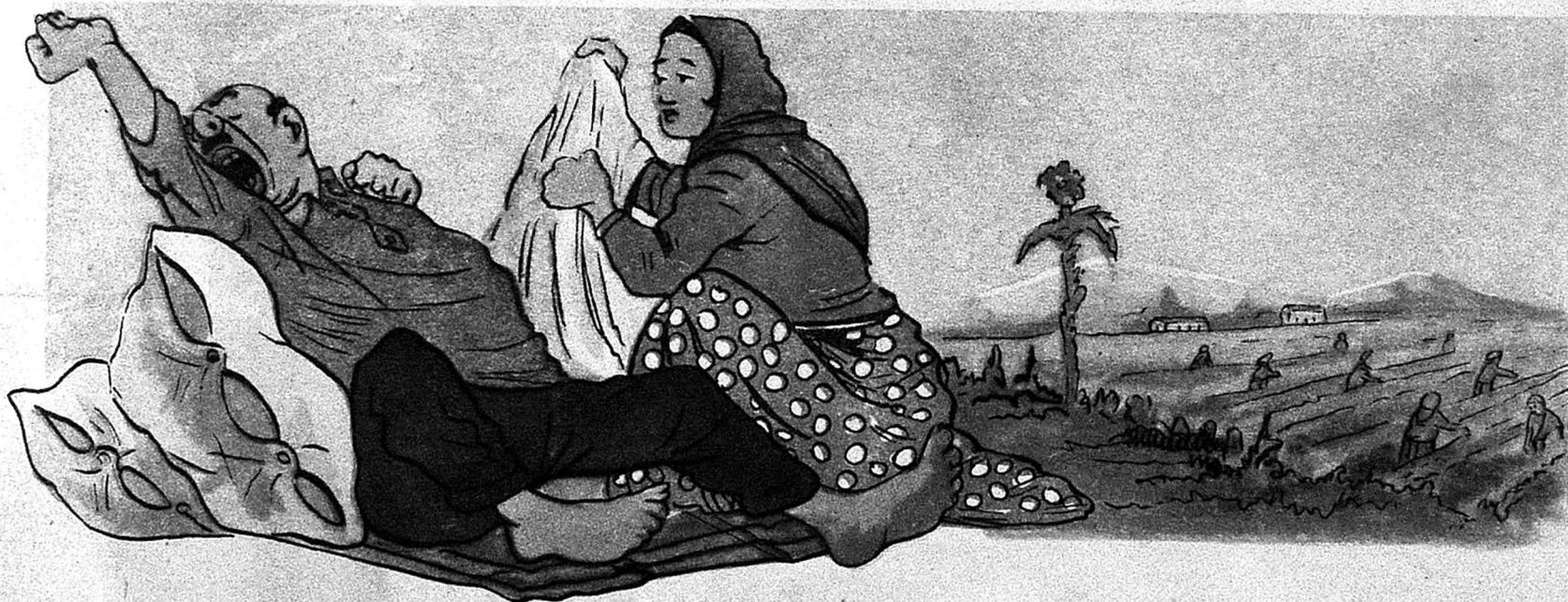
Азербайжан ССР Мәләнийәт Назирлийинин 26 комиссар адына мәтбәәси. Бакы, Әли Байрамов күчәси, № 3.

1924

—Вер ейим,

—Өрт ятым,

—Жезлә, чаным чыхмасын.